

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes 1994 som en rättighetslagstiftning för personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar med intentionen att den enskildes behov, önskemål och möjlighet att påverka sitt eget liv skulle vara styrande. Genom insatser som personlig assistans, ledsagarservice och bostad med särskild service skulle lagen främja jämlikhet i levnadsvillkor, självbestämmande och full delaktighet i samhällslivet. I praktiken har det dock skett en förskjutning där den faktiska tillämpningen av LSS inneburit att lagens intentioner har urholkats. Försämringar i levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning sker idag inte främst genom lagändringar, utan genom en förskjutning av praxis och genom omtolkningar av grundläggande principer. Funktionsrättsorganisationer har bland annat belyst att många kommuner har satt i system att ge avslag på ansökningar eller begränsa insatser, och att konsekvensen blir att enskilda medborgare tvingas processa i domstolar för att få sina rättigheter tillgodosedda. Ett resultat av detta är bland annat att barn till högutbildade föräldrar beviljas nästan 30 procent mer personlig assistans, än barn till lågutbildade föräldrar¹. LSS har utvecklats till ett administrativt nålsöga, snarare än den frihetsreform den var tänkt att vara.

Det finns ett mycket stort behov av höjda politiska ambitioner och tydligare styrning inom funktionshinderomsorgen. Därför är det glädjande att det också finns exempel på kommuner som arbetar för att stärka rättighetsperspektivet i sin tillämpning. Uppsala antog 2026 nya riktlinjer för behovsbedömning enligt LSS där man betonar att man ska lägga ett större fokus på lagens intentioner, att det inte ska finnas någon nedre gräns för rätten till stöd, och att beslut inte ska tidsbegränsas rutinmässigt. I Falkenberg har man bland annat ändrat delegationsordningen för att öka det politiska ansvaret, och beslut om tidsbegränsningar av vissa LSS-insatser, till exempel bostad med särskild service och assistans, får inte delegeras. Även beslut om att överklaga vissa LSS-ärenden till kammarrätten har lyfts till politisk nivå. Syftet är att tydliggöra att avgörande vägval i en rättighetslag inte enbart ska avgöras genom administrativa rutiner. Politiken ska inte styra varje enskilt beslut, men politiken ska ta ansvar för de principer som styr verksamheten.

En riktlinje ersätter aldrig en individuell behovsprövning, men kan bidra till att Umeå kommun stärker, och inte begränsar, möjligheten för enskilda att få LSS-insatser av god kvalitet, och att säkerställa att LSS fortsätter vara en individuell rättighetslag där den enskildes behov ska stå i centrum.

Vänsterpartiet yrkar:

att Umeå kommun utreder möjligheten att införa lokala riktlinjerna för handläggning och behovsbedömning enligt LSS, med utgångspunkt i lagens intentioner om självbestämmande, delaktighet och goda levnadsvillkor.

Liv Zetterberg
Vänsterpartiet

¹ Lichtenberg, B. N., Alriksson-Schmidt, A. I., & Jarl, J. (2026). Access to Personal Assistance by Parental Education Among Children with Cerebral Palsy in Sweden: A Register Study 2006–2020. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 28(1).